zūruotų koklių fragmentų (17 vienetų), rastos molinės grindų plytelės, buitinės keramikos fragmentai, kaltinės vinys.

Skapo St. 6

In 2012, an excavation (33 m^2) was conducted inside the house at S. Skapo St. 6, Vilnius. It was determined that a 1.6–1.8 m thick cultural layer, consisting of ten horizons dating to the 16th/17th–20th centuries, exists on the plot and at a depth of 1.45 m, the remains of paving with a gutter running N towards the Vilnia was discovered near the basement's E wall. Part of a stove base: pad fragments (Fig. 1), were discovered on the paving near the basement's E wall at a depth of 1.45 m. The stove dates to the early 16th – first quarter of the 17th century. 143 early 16th–20th-century finds were collected: fragments of glazed and unglazed panel stove tiles (*Blattkacheln*), clay floor tiles, household pottery sherds, and hand-forged nails.

Emilijus Songaila,
Mindaugas Grikpėdis

Tilto gatvė 3

2012 m. rengiant Vilniuje, Tilto g. 3 esančio pastato dalies rūsio pamatų hidroizoliacijos projektą, prie pastato PR sienos buvo ištirtas vienas 4 m^2 dydžio šurfas. Jame aptiktas 1,6 m storio suardytas kultūrinis sluoksnis. Iki 30 cm gylio fiksuoti archeologiškai nevertingi sluoksniai su smulkiomis griuvenomis. Po jais slūgsojo plonas, 5 cm kalkių skiedinio sluoksnis, kuris prie namo sienos sustorėja iki 15 cm. Giliau aptiktas iki 90 cm storio suardytas kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta XVII–XVIII a. žiestos keramikos. 1,25–1,4 m gylyje aptiktas geltono

1 pav. Puodynės šonas su ąsele. E. Songailos nuotr.
Fig. 1. A jar wall with a handle

smėlio sluoksnis, po juo – 20 cm storio pirminis paviršius. Įžemis – geltonos spalvos smėlis – pasiektas 1,6 m gylyje.

Tyrimų metu rastas 21 vienetas keramikos šukių: puodynių, puodų, koklių, dubenų fragmentai (1 pav.). Visi radiniai aptikti 30–70 cm gylyje nuo žemės paviršiaus.

Tilto St. 3

One 4 m^2 test pit was excavated near the SE wall of the building at Tilto St. 3, Vilnius in preparing a basement waterproofing project. A 1.6 m thick destroyed cultural layer with fragments of 17th–18th-century hand thrown pottery (a total of 21 sherds) was discovered in it (Fig. 1).

Emilijus Songaila

Trakų gatvė 12/14

Vilniuje, Trakų g. 12/14 2012 m. liepos–lapkričio mėnesiais tirtas sklypas, kuriame buvo atnaujinti namų restauravimo darbai. Jų metu reikėjo pažeminti vidinio kiemo lygį, pakeisti seną šiluminę trasą, nutiesti naujas nuotekų trasas, po to vykdyti pastatų Trakų g. 12/14 R,

V, P ir Š korpusų pamatų sanavimo (pamatų hidroizoliacijos) darbus. Tarp pastatų Trakų g. 12 R ir Trakų g. 14 Š, P bei R korpusų susidarė uždaras kiemas, į kurį galima patekti tik iš Trakų gatvės pusės.

Apie pačius seniausius šiame sklype statinius žinių neišliko. Žinoma, kad XVI a. didelė valda tarp Trakų ir Klaipėdos gatvių priklausė vienai garsiausių LDK giminių – Radviloms. Šioje valdoje stovėjusius rūmus XVI a. valdė Mikalojus Radvila Juodasis. Tai buvo viena iš Radvilų rezidencijų Vilniuje. Vėliau rūmai atiteko jo sūnui Kristupui Mikalojui Radvilai Perkūnui. XVII a. rūmai priklausė Vilniaus vaivadai Mykolui Kazimierui Radvilai. XVIII a. kurį laiką jų savininkas buvo LDK didysis etmonas Mykolas Radvila Žuvelė. Tačiau XVIII pabaigoje rūmai šioje vietoje jau buvo apleisti. Duomenų suteikia 2006 m. sklype Trakų g. 14 atlikti žvalgomieji tyrimai (V. Daminaitis). Jų metu nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio storis siekė 3,4–4,2 m. Sklypo Š dalyje (šurfas 4) 2,4 m gylyje aptiktos 2 apdegusios ir aplipusios moliu akmenų eilės, siejamos su krosnies pado liekanomis. Virš akmenų fiksuotas molio, maišyto su pilkos spalvos žeme, sluoksnis. Sklypo P dalyje, prie pastato Trakų g. 14 V sienos tirtame šurfe 2 rastas XVII a. datuotas arkinio pamato fragmentas. Jis nuo dabartinio pastato nutolęs 80 cm, todėl su juo nesusijęs.

2012 m. darbai vyko visoje kiemo teritorijoje, o atliekant Trakų g. 14 R korpuso R sienos pamatų hidroizoliacijos darbus – ir uždarame kieme, esančiame tarp Trakų g. 14 ir 16 pastatų. Prieš įrengiant nuotekų trasą nuotekų šulinio vietoje, kiemo Š dalyje iškastas šurfas, o nukasant kiemo paviršių (apie 430 m^2), įrengiant pastato pamatų hidroizoliaciją bei keičiant seną šiluminę trasą (apie 180 m^2), vykdyti žvalgymai. Žvalgomieji tyrimai atlikti kasant nuotekų trasas. Ištirtas plotas apie 8,5 m^2 šurfe, numatyta iškasti ir žvalgyti apie 45 m^2 trasų, faktiškai žvalgyta apie 118 m^2 plote. Kiemo paviršiaus nukasimo, pamatų hidroizoliacijos, senos šiluminės trasos keitimo ir nuotekų trasų kasimo darbai atliekami etapais. Pirmajame darbų etape kiemo lygis pažemintas nukasant gruntą 50–60 cm storio sluoksniu. Kasta 430 m^2 plote. Darbai atliekami nuo birželio 29 d. iki liepos 1 d. Jų metu aptiktas XX a. grindinys. Antrajame darbų etape kastos nuotekų trasos. Nuo liepos 2 d. iki rugpjūčio 23 d. kastos trasos 1–10, 12–13, 16, 18, 20–21. Prieš montuojant nuotekų šulinį 1, tyrimų metu Š kiemo dalyje šurfe 1(2) 1,2 m (H_{abs} 109,75 m) gylyje aptikta moliu aplipusi akmenų eilė ir šalia jos V kryptimi apie 6 cm storio šlako su išsilydžiusių koklių priemaiša sluoksnis ir netašytų akmenų grindinys. Manoma, kad tai XVII a. krosnies pado liekanos (1 pav.). Daroma išvada, kad kiemo Š dalyje vyko intensyvi ūkinė veikla. Visus rastus objektus pavyko išsaugoti praplatinus šurfą 1(2) ŠV ir PV kryptimis. Šurfo 1 (2) plotas padidėjo nuo 5 m^2 iki 8,5 m^2. Prieš šulinio montažą rastos medinės ir akmeninės konstrukcijos, uždengtos geotekstile, o nuotekų šulinys įrengtas labiau į Š, nei buvo numatyta.

Toliau centrinė nuotekų magistralė kasta P kryptimi iki šulinių 2, 3 ir 4. Nuo šulinio 4 trasa beveik 90° kampu suka V kryptimi iki tarpuvartės į Trakų gatvę, čia dar vienas posūkis į P ir tarpuvarte ji nueina iki nuotekų šulinio. Nuo šio šulinio kiemo magistralė sujungta su Trakų gatvės nuotekų magistrale. Į centrinę kiemo nuotekų trasą, jungiančią šulinius 1–4, įpjautos šalutinės nuotekų linijos, einančios iš pastatų Trakų g. 14 (Š, V, P korpusai) ir Trakų g. 12 (R siena). Čia aptikti 60 cm pločio XVII a. sienos fragmentai. Jie mūryti iš raudonų plytų, surišant kalkių skiediniu. Aptikta siena 20–30 cm gylyje Š kryptimi tęsiasi lygiagrečiai Trakų g. 12 V sienai. Sprendžiant iš kultūrinių

1 pav. Namo Trakų g. 14 kiemo P dalyje aptiktos medinės konstrukcijos liekanos, akmenų eilės ir grindinys šurfe 1(2). E. Songailos nuotr.

Fig. 1. The remains of the wooden structure, the row of stones, and the paving in test pit 1(2) that were discovered in the S part of the courtyard of the home at Trakų St. 14

sluoksnių stratigrafijos, siena mūryta XVII a. Pastatai Trakų g. 16 greičiausiai sunaikinti XVII a. viduryje, nes pilkos žemės su degėsiais ir pelenais sluoksnis iš P pusės remiasi į sienos viršų. Tai patvirtina ir archeologiniai radiniai iš molio ir griuvenų sluoksnio, glūdėjusio viršutinėje mūro dalyje. Jie būdingi XVI a. pabaigai – XVII a. I pusei. Taip pat nustatyta, kad nuo 94 cm (H_{abs} 110,20 m) iki 1,75 m gylio buvo mūro pamatas, įgilintas į žemę per 81 cm. Pastatas statytas XVI a. pabaigoje – XVII a. I pusėje. 94 cm (H_{abs} 110,20 m) gylyje pasiektas XVI a. pabaigos – XVII a. I pusės paviršius.

2012 m. spalio 22–25 d. buvo pratęsti nuotekų trasos tiesimo darbai. Tranšėjoje prieš tarpuvartę į Trakų gatvę rastos 4 XVII a. mūro sienos, mūrytos iš raudonų 30x15x7 cm dydžio plytų, rištų pilkos spalvos su akmenėliais kietu kalkių skiediniu. Toliau nuotekų vamzdynas stūmimo būdu prastumtas iki minėtos tranšėjos, prastūmimo duobei kasta apie 5,6 m^2 plote. 50 cm gylyje rastas XVII–XVIII a. mūras, mūrytas iš geltonų, rausvų 15x7 cm dydžio plytų. 1,68 m gylyje (H_{abs} 109,75 m) užfiksuota mūro sienos pamatų banketė. Tame gylyje buvo kiemo paviršius. 3,05 m gylyje pasiektas geltonas smėlis – įžemis. Nuo čia nuotekų vamzdynas stūmimo būdu po žeme įstumtas į tranšėją 15, kurioje 90 cm gylyje rastas medinis 20 cm skersmens vandentiekis. Mediniai vamzdžiai, kurių ilgis apie 2,5 m, tarpusavyje buvo jungiami geležinėmis movomis. 2,5 m gylyje pasiektas įžemis – geltonas smėlis.

Trečiajame darbų etape buvo atlikta iki 1,2 m gylio ir apie 1 m pločio pamatų hidroizoliacija prie pastato Trakų g. 14 pamatų kastose tranšėjose bendrame apie 180 m^2 plote: šalia R korpuso V ir R sienų, taip pat prie P korpuso P, V ir Š sienų pamatų. 2012 m. rugsėjo 11–29 d. kasta tranšėja 1 palei Trakų g. 14 R korpuso V

2 pav. Akmuo su raižiniais tranšėjoje 4.
E. Songailos nuotr.
Fig. 2. The stone with engraved designs in trench 4

3 pav. Plyta su raižiniais.
E. Songailos nuotr.
Fig. 3. A brick with engraved designs

sieną, tranšėja 2 palei P korpuso Š sieną, tranšėja 4 palei Trakų g. 14 P korpuso P sieną. Prieš sandūrą su Trakų g. 16 iki 1,06 m gylyje rastas 94x70 cm dydžio kertinis Trakų g. 14 pamatų akmuo su raižytais ženklais ir pastato statybos metais – 1529 m. (2 pav.). Akmens raižiniai neužtepti hidroizoliuojančia mastika, dengti geotekstile ir užpilti tuo pačiu gruntu. Pastato savininkai sutinka ateityje akmenį eksponuoti. 1,06 m (H_{abs} 109,22 m) gylyje aptikta iš akmenų mūryta banketė. Tame lygyje buvo XVI a. I ketvirčio Trakų gatvės paviršius. Pamatų mūre rasta plyta su raižiniu (3 pav.). Manoma, kad tai arsenalo plytinės, veikusios Šnipiškėse, ženklas.

2012 m. spalio 12–14 d. kasta tranšėja pagal R korpuso R sieną, rastos XVII–XVIII a. sienos 1, 3, 4, 6, 7, 10 ir mūras 5, mūryti iš apie 27x14x6 cm dydžio plytų; sienos 2, 5, 9, mūrytos iš apie 30x16x8 cm dydžio plytų; mūrai 1–4, 6 – iš akmenų ar akmenų su raudonais plytgaliukais. Tarp sienų 1 ir 2 atidengtas R korpuso R sienos lietaus latakas, grįstas raudonomis 30x15x8 cm dydžio plytomis – čia buvo pastato išorinė siena. Tarp sienų 2 ir 3 rastos vidinės patalpos grindys, klotos 19x18x5 cm dydžio geltonomis plytelėmis.

Ketvirtajame darbų etape – senos šiluminės trasos keitimo metu – 2012 m. spalio 17–19 d. rastos XVII a. mūro sienos 1–3 ir S_1. Mūrai mūryti 30x15x7 cm dydžio geltonos ir raudonos spalvos plytomis, rištomis kietu pilkos spalvos kalkių skiediniu.

Iš viso 2012 m. tyrimų metu surasta 806 vienetai radinių. Pagal buvusių dirbinių naudojimo paskirtį bei medžiagas, iš kurių jie pagaminti, radiniai skirstomi į 5 grupes. Gausiausią radinių grupę sudaro buitinė keramika (iš viso 587 vienetai). Kitų radinių skaičius ženkliai menkesnis. Tarp buitinės keramikos radinių dominuoja puodų fragmentai. Pastarųjų surasta 468 vienetai (79,73 %). Be jų, rasta lėkščių fragmentų – 41 vienetas, dubenų – 23 vienetai, puodelių – 10 vienetų, ąsočių – 10 vienetų, indų ąselių – 23 vienetai, keptuvių – 7 vienetai, taurelės – 2 vienetai, dangtelis, indas aliejui laikyti, pypkė – po vieną. Nemenka dalis išvardytų indų padengti žalios, rudos spalvos glazūromis. Tarp šių radinių pasitaikė ir kelios importinių indų duženos – baltos molio masės Kielcų keramikos fragmentai. Antrą pagal gausumą grupę sudaro statybinė keramika – iš viso surasti 203 vienetai radinių, kurie sudaro 25,19 % bendro visų radinių skaičiaus. Tarp plokštinių koklių dominuoja plokštės, padengtos žalios spalvos gla-

zūra – tai yra spalva, būdinga XVI a. III ketvirčiui – XVII a. I pusės koklių puošybai. Keletas radinių įgavę raudoną atspalvį. Aptikti kelių skirtingų koklių piešinių motyvai – tęstinio ornamento, puošti kesonu, gvazdikais, augaliniu motyvu. Didesne įvairove nepasižymi metalo radiniai. Jų rasta 10 vienetų. Tarp metalinių radinių gausiausiai rasta kaltinių vinių – 6 vienetai. Pastarieji radiniai dominuoja visame Vilniaus senamiesčio kultūriniame sluoksnyje. Kitų radinių rasta po vieną: raktas, pasaga, saga, sagtis.

Trakų St. 12/14

During 4 July – 17 October 2012, a field survey was conducted at Trakų 12/14 in Vilnius during the removal of the courtyard's surface, the waterproofing of the building's foundation, and the replacement of the old heating line route and a field evaluation during the digging of a sewerage line route and the excavation of a test pit at the site of a future sewer well. Roughly 680 m^2 was investigated during the survey and roughly 150 m^2 during the evaluation. Sterile soil was reached in the N part of the courtyard at a depth of 3.2–3.5 m. Towards the S, the cultural layer thinned out and at Trakų Street it was reached at a depth of 2.6 m. A row of stones bound with clay and beside them to the W a roughly 6 cm thick layer of slag with an admixture of partially melted stove tiles were discovered at a depth of 1.2 m in the N part of the courtyard (test pit 2) during the survey. It is thought that this is the remains of a 17th-century furnace (Fig. 1). Beside it was found plain stone paving, which was the surface of the 16th–17th-century courtyard.

The remains of many 17th–18th-century walls were recorded during the investigation. A 60 cm wide, 16th–17th-century red brick wall over 7 m long and running towards the N parallel to the W wall at Trakų 12 was discovered in the trench in the S part of the courtyard. The remains of 17th-century structures were found in the S part of the courtyard between the buildings at Trakų St. 12 and 14 and the entrance from Trakų Street. These are probably the remains of the former Radvila Palace complex, which was demolished during the mid-17th-century war. A 94 x 70 cm stone with engraved symbols and the year of the building's construction in 1529 (Fig. 2) was found at a depth of up to 1.06 on Trakų Street. A brick with an engraving was found in the foundation wall of another building (Fig. 3). The bottom cultural layers of the excavated plot can be dated to the 16th century.

806 finds were discovered in 2012. The most abundant find group consisted of household pottery (a total of 587 sherds), pot fragments predominating (468 sherds, 79.73 %). In addition to them, plate fragments (41), bowls (23), vessel handles (23), cups (10), pitchers (10), frying pans (7), beakers (2), a lid, an oil container, and a pipe were also discovered. Sherds of several imported vessels: fragments of white clay Kielce pottery were also encountered among the finds. The second most abundant find group consisted of structural ceramics, a total of 203 finds (25.19 % of the total number). Green glazed panels characteristic of decoration in the third quarter of the 16th – first quarter of the 17th century dominated among the panel stove tiles (*Blattkacheln*). Several different stove tile drawing motifs were found: continuous designs and coffer, dianthus, and floral motifs. Ten metal artefacts were found: 6 hand-forged nails, a key, a horseshoe, a button, and a buckle.